ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI ZAROBKOWYCH I GOSPODARCZYCH
IM. KS. PIOTRA WAWRZYNIAKA
POZNAŃ, PLAC WOLNOŚCI 18 m. 14 TELEFON nr 27-92

BIULETYN PRASOWY

II. rok

Poznań, dnia 1 października 1938

Nr. 10

CO ZAWDZIĘCZA ROLNIK LITEWSKI SPÓŁDZIELCZOŚCI

Litwa jest krajem prawie wyłącznie rolniczym. Bogactwa naturalne, jak węgiel, nafta, rudy żelazne, sól i ich przetwory, które Polska nawet eksportuje w dużych ilościach, Litwa musi przywozić z zagranicy. Przywóz produktów przemysłowych Litwa musi pokrywać wywozem wytwórczości rolniczej. Jednak przy dobrej organizacji gospodarczej i zapobiegliwości rolnika gospodarstwo społeczne Litwy daje sobie z tymi trudnościami znakomicie radę.

Obciążenie podatkowe rolnictwa litewskiego jest duże. Trzeba bowiem uwzględnić, że naród $2^1/_2$ milionowy, w $84^0/_0$ rolniczy, musi znaleść środki na utrzymanie całej machiny państwowej, a więc armii, administracji, policji, oświaty, przedstawicielstw zagranicznych itd. Mimo to rolnik litewski żyje w dobrobycie. Dobrobyt ten zawdzięcza dobrej gospodarce, a przedewszystkim spółdzielczości. W spółdzielni widzi on swojego zaufanego pośrednika, powiernika i nauczyciela. Spółdzielczość przekonała rolnika litewskiego o konieczności ilościowego i jakościowego podniesienia produkcji warsztatu rolnego, a specjalnie w ostatnim czasie o potrzebie poważnego zainteresowania się oborą, chlewem i kurnikiem.

Przed 20 laty na Litwie była czynna zaledwie 1 mleczarnia spółdzielcza, dzisiaj sieć 200 parowych mleczarń spółdzielczych pokrywa cały kraj. Cały eksport i przeważająca część handlu wewnętrznego nabiałem znajduje się w rękach związku handlowego tych mleczarń pod nazwą „Pienocentras".

Ta spółdzielcza organizacja handlowa przeprowadziła przed kilku laty także decydującą walkę o eksport jaj z żydowskimi hurtownikami jajczarskimi, którzy do niedawna na tym polu dzierżyli monopol. Żydzi, którzy na handlu jajami porobili fortuny, zostali z tej dziedziny handlu prawie całkowicie wyparci. W chwili obecnej „Pienocentras" organizuje na zasadach spółdzielczych zbyt owoców.

Podobne stanowisko w dziedzinie handlu mięsnego i eksportu bekonów zajmuje organizacja spółdzielcza „Maistas". Zorganizowane w tej organizacji rolnictwo wydarło monopol handlu i eksportu w tej dziedzinie z rąk obcych, przeważnie żydów.

I wreszcie związek handlowy „Liektis" prowadzi na zasadach spółdzielczych skup od rolników zboża, lnu i innych ziemiopłodów, a dostarcza im po cenach konkurencyjnych gwarantowanej jakości pasze, nawozy sztuczne, maszyny i narzędzia rolnicze, materiały budowlane i opałowe oraz inne artykuły przemysłowe, potrzebne w gospodarstwie rolnym.

Spółdzielczość na Litwie zdobyła wieś. Spółdzielczość spowodowała intensyfikację i racjonalizację wytwórczości rolniczej oraz przyczyniła się do przeprowadzenia standaryzacji tej wytwórczości, dzięki czemu produkty litewskie mają na rynkach światowych dobrą markę i uzyskują bardzo wysokie ceny. Spółdzielczość jest cementem, spajającym wieś litewską i szkołę obywatelską, w której rolnik zaprawia się do pracy zespołowej.

WZROST WKŁADÓW W SPÓŁDZIELNIACH KREDYTOWYCH

Według ostatnich danych stan wkładów oszczędnościowych w 3.362 spółdzielniach kredytowych, zrzeszonych w Związku Spódzielni Rolniczych i Zarobkowo — Gospodarczych, w II kwartale r. b. uległ dalszej poprawie, osiągając na 30 czerwca sumę 150 mil. zł. W porównaniu ze stanem na koniec I kwartału b.r., mamy do zanotowania wzrost o 3,7 mil. zł. W spółdzielniach kredytowych mających siedzibę w 3 województwach zachodnich, suma wkładów wzrosła o 3.9 mil. zł do sumy 54,7 mil. zł, z czego przypada na woj. poznańskie - 25,4, na pomorskie - 15,7 i na śląskie - 13,6 mil. zł. Wzrost ten jest częściowo spowodowany zmianami w granicach administracyjnych woj. poznańskiego i pomorskiego,

Ogólny stan pożyczek, udzielonych przez spółdzielnie kredytowe, wzrósł w II kwartale b.r. o 2,8 mil. zł do ogólnej sumy 321,3 mil. zł W spółdzielniach kredytowych zachodnio - polskich stan pożyczek podniósł się o 8,1 mil. zł do sumy ogólnej 109,9mil. zł, z czego przypada na woj. poznańskie 56,8, na pomorskie - 34,9 i na śląskie - 18,2 mil. zł

Zadłużenie spółdzielni kredytowych wykazało lekki wzrost o 1,5 mil. zł do sumy 136,9 mil. zł

USPÓŁDZIELCZENIE WSI POLSKIEJ

W najświeższym (6-7) numerze „Spółdzielczego Przeglądu Naukowego" znajdujemy ciekawe obliczenia dotyczące tzw. uspółdzielczenia rolników w Polsce, t. zn. wciągnięcia ich jako czynnych członków do spółdzielni.

Ogólna liczba rolników w spółdzielniach związkowych wynosiła na koniec 1936r. 2.009 tys. z tego 1.422 tys. należało do spółdzielni polskich, 538 tys. do ruskich i ukrainskich, 42 tys. — do niemieckich, a 6 tys. do żydowskich spółdzielni.

Do spółdzielni kredytowych rolniczych należało 693 tys. rolników, do spółdzielni kredytowych powszechnych (Banków Ludowych, Kas Zaliczkowych itp.) — 299 tys., do spółdzielni mleczarskich — 524 tys., do rolniczo — spożywczych — 292 tys., do spółdzielni spożywców — 127 tys., do spółdzielni rolniczo — handlowych — 54 tys., do spółdzielni innych typów — 17 tys. Z powyższych cyfr wynika, że największą ilość członków zrzeszają spółdzielnie kredytowe i mleczarskie.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że rolnicy ukrainscy i ruscy stanowią 26,7% ogółu rolników, zrzeszonych w spółdzielniach, podczas gdy odsetek Ukrainców i Rusinów wsród ludności wiejskiej wynosi tylko 18%. Powyższe cyfry świadczą, że wśród ludności ukrainskiej i ruskiej istnieje wyższy stopień zorganizowania w spółdzielniach niż wśród ludności polskiej.

Podobnie przedstawiają się stosunki w województwach zachodnich. Niemcy stanowią wśród ludności wiejskiej woj. poznańskiego 11,7% a wśród rolników—spółdzielców—30%; w woj. pomorskim odsetek niemieckiej ludności wiejskiej wynosi 11,2% natomiast wśród rolników — spółdzielców Niemcy stanowią 28,3%.

Ogólny wskaźnik uspółdzielczenia wsi wynosi dla Polski 58,4, natomiast dla Danii wynosi 700, dla Holandii 331, dla Szwajcarii 278, dla Łotwy 243, dla Finlandii 230, dla Litwy 150, dla Belgii 127.

Powyższe cyfry dają wyobrażenie, jak dużo jeszcze pozostaje do zrobienia w zakresie rozszerzenia i pogłębienia pracy spółdzielczej w Polsce.

RUCH ORGANIZACYJNY W OGRODNICTWIE

Od pewnego czasu budzi się wsród kół ogrodniczych coraz większe zainteresowanie dla zagadnienia spółdzielczości. Świadczy o tym m. i. fakt że na koniec 1937r. Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo — Gospodarczych zrzeszał 11 spółdzielni tego typu, wykazujących ponad 1 mil. zł. obrotów. Ponadto Związek wydał 21 zaświadczeń o celowości założenia spółdzielni ogrodniczo — warzywniczych. Łącznie zatym Związek opiekował się w roku ubiegłym 32 spółdzielniami, w tym było 12 spółdzielni owocarskich, 8 ogólno — ogrodniczych, 4 warzywnicze, 4 pszczelarskie i 4 zielarskie. Pozatym na Wołyniu skup owoców i miodu prowadziły spółdzielnie rolniczo — handlowe.

Najwięcej spółdzielni ogrodniczo — warzywniczych zorganizowano na Wołyniu, Wileńszczyźnie i w Małopolsce. W Poznaniu powołano w roku bieżącym do życia spółdzielnię pod nazwą „Wielkopolska Centrala Owoców", której zadaniem jest centralizacja i racjonalizacja zbytu owoców, głów-

nie na terenie ziem zachodnich. W roku bieżącym przystąpiono do organizacji dalszych spółdzielni ogrodniczo — warzywniczych.

W celu usprawnienia działalności tych spółdzielni Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo—Gospodarczych wspólnie z Centralnym Towarzystwem Ogrodniczym w Warszawie przystępuje do urządzenia specjalnego kursu instrukcyjno — informacyjnego.

SPÓŁDZIELNIE DLA ZBYTU ZWIERZĄT RZEŹNYCH

Przed kilku laty Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo — Gospodarczych podjął pracę nad zagadnieniem ujęcia przez rolnicze organizacje spółdzielcze zbytu bydła rogatego i trzody chlewnej. Jest to sprawa dla drobnego rolnictwa szczególnie paląca, a jednocześnie trudna do rozwiązania. Spółdzielnia tego typu wymaga zdecydowanego współdziałania członków — producentów ze spółdzielnią, fachowego kierownictwa, orientującego się w zmiennych konjunkturach rynkowych, oraz wystarczających kapitałów obrotowych.

W województwach centralnych i wschodnich obok spółdzielni specjalnych dla zbytu inwentarza rzeźnego, 19 spółdzielni rolniczo—handlowych zajmuje się skupem zwierząt rzeźnych, na ogół z dobrymi wynikami. Natomiast w woj. zachodnich organizację zbytu wytworów tego rodzaju hodowli oparto wyłącznie na specjalnych spółdzielniach tego typu. W roku ubiegłym wydano w Poznaniu 6 nowym spółdzielniom zaświadczenie o celowości założenia, w ciągu bieżącego roku ilość ta wzrosła o dalsze 4 spółdzielnie. Ponadto w stadium organizacji znajduje się jeszcze kilka spółdzielni dla zbytu zwierząt rzeźnych. Obowiązki centrali handlowej dla tego typu spółdzielni przejęła założona w roku bieżącym w Poznaniu spółdzielnia pod nazwą „Wielkopolski Związek Spółdzielni Zbytu Zwierząt Rzeźnych".

Objawem godnym uwagi jest podejmowanie przez spółdzielnie zbytu zwierząt rzeźnych handlu gęsiami, który dotychczas stanowił prawie wyłącznie domenę żydowskich handlarzy.

Największa spółdzielnia dla zbytu bydła rzeźnego znajduje się w Lublinie. Spółdzielnia ta liczy 8700 członków; ogólna suma obrotów w I półroczu bież. roku osięgnęła 6,3 mil. zł. Posiada ona od 2 lat własną bekoniarnię i własne składy sprzedaży detalicznej na Śląsku.

Obroty w spółdzielniach trudniących się zbytem inwentarza rzeźnego, wyniosły w 1937r. ponad 23 mil. zł. wobec 14,3 mil. zł. w 1936r. Do powyższych sum nie zaliczono obrotów, dokonanych przez spółdzielcze przetwórnie mięsne, z których np. „Kujawska Spółdzielcza Przetwórnia Mięsa" w Czerniewicach zakupiła zwierząt za 3,8 mil. zł.

W pierwszej połowie bież. roku powstała w Warszawie centrala handlowa dla spółdzielni zbytu zwierząt rzeźnych pod nazwą „Rolnicza Spółka Mięsna", obejmująca swoją działalnością cały kraj. W oparciu o centralę, projektowane jest zgęszczenie sieci terenowych spółdzielni.

POPRAWA W MLECZARSTWIE

Po cofnięciu się w roku 1937 rozmiarów przeróbki, spowodowanym katastrofalną suszą, wykazuje mleczarstwo spółdzielcze w roku bieżącym rosnące dostawy mleka i poprawę stanu finansowego.

Stwierdzenie powyższe znajduje wyraz w zestawieniach dostawy i wypłat za mleko w I półroczu bież. roku, mianowicie dostawa mleka do 37 polskich mleczarń spółdzielczych na terenie woj. poznańskiego, zrzeszonych w Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo — Gospodarczych — wynosi przeszło 62½ mil. kg. W I półroczu 1937r. dostawa mleka do tych mleczarń osiągnęła 47 mil. kg. wzrosła zatym w bież. roku o 25,5 mil. kg. czyli o 33%. Wzrost ten zasługuje na tym większe podkreślenie, że w niektórych mleczarniach, wskutek panującej pryszczycy, dostawa mleka przez pewien okres czasu zmalała.

Mleczarnie spółdzielcze wypłaciły za dostarczone mleko w I półroczu br. 7,9 mil. zł. czyli średnio 12,6 groszy za kg. wobec 11,6 groszy w I półroczu 1937r.

W wyniku zwiększonego obrotu i nieco lepszych cen za produkty mleczarskie, doznała pewnej poprawy także sytuacja finansowa spółdzielni mleczarskich.

ZAINTERESOWANIE GORZELNIAMI SPÓŁDZIELCZYMI

W związku ze wzrostem zapotrzebowania spirytusu niekonsumpcyjnego z powodu mniejszej wydajności złóż naftowych, jak również w związku z rozwojem motoryzacji i z wzrastającym zużyciem spirytusu w przemyśle chemicznym, produkcja gorzelni rolniczych zaczyna stopniowo wzrastać. Wskutek tego przejawia się ze strony rolników duża aktywność w kierunku powoływania do życia gorzelń spółdzielczych. W opracowaniu znajdują się obecnie projekty 12 spółdzielczych gorzelń, mianowicie po 3 w województwach: warszawskim, białostockim i poleskim, 2 w woj. wileńskim i 1 w woj. lubelskim. Koszt uruchomienia 1 gorzelni spółdzielczej waha sie w granicach 50 - 80.000 zł Pożyczek na wybudowanie gorzelń spółdzielczych udziela Państwowy Bank Rolny z funduszów inwestycyjnych.

ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI POLSKICH W CIESZYNIE

Centralą organizacyjną polskiej spółdzielczości rolniczej na Śląsku Cieszyńskim jest Związek Spółdzielni Polskich. Na koniec 1937 r, Związek zrzeszył ogółem 103 spółdzielnie, w tym 74 kredytowe 2 mleczarskie, 2 rolniczo - handlowe, 6 elektryfikacyjnych 7 stowarzyszeń domów ludowych i 12 różnych spółdzielni. Wśród spółdzielni kredytowych było 69 wiejskich kas oszczędności i pożyczek. Ogólna suma wkładów w spółdzielniach kredytowych osięgnęła 68,1 mil. koron cz. wykazując w ciągu roku wzrost o przeszło 2 mil. koron cz. Suma pożyczek udzielonych wzrosła o 2,2 mil. do 70,7 mil. kor. cz. Liczba członków spółdzielni związkowych przekracza 15.000

ROLNICZA SPÓŁKA MIĘSNA W WARSZAWIE

Uruchomiona na początku bieżącego roku w Warszawie Rolnicza Spółka Mięsna, mająca pełnić rolę centrali handlowej dla spółdzielni i organizacyj rolniczych, zajmujących się zbytem inwentarza rzeźnego, wykazała za ostatnie 5 miesięcy obrotów na przeszło 6 mil. zł. Z ogólnej sumy obrotów przypada na podaż spółdzielni i organizacyj rolniczych 94,5%. Obroty rolnicze Spółki Mięsnej będą wzrastały w miarę rozwoju terenowych spółdzielni, trudniących się zbytem inwentarza rzeźnego.

Odbito w Drukarni Współczesnej — Poznań, Plac Wolności 18.